

Datum van inontvangstneming : 08/05/2017

Zaak C-149/17

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

24 maart 2017

Verwijzende rechter:

Landgericht München I (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 maart 2017

Verzoekende partij/Appelante:

■■■■■ GmbH & Co. KG

Verwerende partij/Geïntimeerde:

■■■■■

[OMISSIS]

[OMISSIS]

[OMISSIS] **Beslissing**

[OMISSIS] [Or. 1]

Landgericht München I

[OMISSIS] In het geding

■■■■■ GmbH & Co. KG [OMISSIS] [gevestigd te] Köln (Keulen)

– verzoekende partij en appelante –

[OMISSIS] tegen

■■■■■ Michael, [OMISSIS] [wonende te] Helbedündorf

– verweerder en geïntimeerde –

[OMISSIS]

geeft het Landgericht München I (rechter in tweede aanleg) – 21ste Zivilkammer (kamer voor civiele zaken) – [OMISSIS] na de terechtzittingen van 18 januari 2017 en 17 maart 2017 de volgende [Or. 2]

Beslissing:

I. De procedure wordt overeenkomstig § 148 ZPO (Zivilprozessordnung) (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) geschorst.

II. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt, ter uitlegging van

– artikel 8, leden 1 en 2, juncto artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (hierna ook: „richtlijn 2001/29”),

en

– artikel 3, lid 2, van richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten (hierna ook: „richtlijn 2004/48”)

overeenkomstig artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

„1. Moet artikel 8, leden 1 en 2, juncto artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 aldus worden uitgelegd dat aan het vereiste dat de sancties voor inbreuken op het recht van beschikbaarstelling van een werk voor het publiek ‚doeltreffend [...] zijn en bijzonder preventieve werking hebben’ ook dan is voldaan ingeval de houder van een internetverbinding waarmee inbreuken op het auteursrecht zijn begaan door *filesharing*, daarvoor niet meer aansprakelijk kan worden gesteld wanneer hij minstens één gezinslid aanwijst die net als hij toegang tot het internet had via deze verbinding, zonder dat hij dienaangaande meer preciseringen hoeft te verstrekken over het juiste tijdstip en de aard van het gebruik van het internet door dat gezinslid?

2. Moet artikel 3, lid 2, van richtlijn 2004/48 aldus worden uitgelegd dat aan het vereiste dat de ‚maatregelen [...] die nodig zijn om de handhaving van de [...] intellectuele-eigendomsrechten te waarborgen’ ‚doeltreffend [...] zijn’, ook dan is voldaan ingeval de houder van een internetverbinding waarmee inbreuken op het auteursrecht zijn begaan door *filesharing*, daarvoor niet meer aansprakelijk kan worden gesteld wanneer hij minstens één gezinslid aanwijst die net als hij toegang tot het internet had [Or. 3] via deze verbinding, zonder dat hij dienaangaande meer preciseringen hoeft te

■■■■■

verstrekken over het juiste tijdstip en de aard van het gebruik van het internet door dat gezinslid?”

Motivering

Partijen zijn het in de bij de onderhavige rechter aanhangige zaak oneens over de vraag of verzoekster schadevergoeding van verweerder kan vorderen wegens een via *filesharing* gepleegde inbreuk op het auteursrecht.

1. Toepasselijke bepalingen

a. Unierecht

De punten van de considerans van richtlijn 2001/29 luiden, voor zover hier van belang, als volgt:

„(11) Een strikt, doelmatig systeem tot bescherming van de auteursrechten en naburige rechten is een van de voornaamste instrumenten om ervoor te zorgen dat de Europese culturele creativiteit en productie over de nodige middelen beschikken en om de scheppend en uitvoerend kunstenaars in staat te stellen hun autonomie en waardigheid te bewaren.

(12) Een adequate bescherming van onder het auteursrecht vallende werken en onder naburige rechten vallend materiaal is ook uit cultureel oogpunt van groot belang. De Gemeenschap dient volgens artikel 151 van het Verdrag bij haar optreden rekening te houden met de culturele aspecten.

(25) De rechtsonzekerheid ten aanzien van de aard en het niveau van de bescherming van doorgifte-op-aanvraag van onder het auteursrecht vallende werken en onder naburige rechten vallend materiaal door netwerken moet worden weggenomen door voor een geharmoniseerde bescherming op het niveau van de Gemeenschap te zorgen. Er moet duidelijk worden gemaakt dat alle door de richtlijn erkende rechthebbenden een uitsluitend recht hebben om door het auteursrecht beschermde werken en ander materiaal door middel van interactieve doorgifte op aanvraag voor het publiek beschikbaar te stellen. Zulke interactieve doorgiften op aanvraag worden gekenmerkt door het feit dat zij voor leden van het publiek op de door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn.
[Or. 4]

(58) De lidstaten moeten in effectieve sancties en rechtsmiddelen voorzien met betrekking tot inbreuken op de in deze richtlijn omschreven rechten en verplichtingen. Zij moeten alle nodige maatregelen nemen om te waarborgen dat die sancties en rechtsmiddelen worden toegepast. De sancties waarin aldus wordt voorzien, moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn en de mogelijkheid omvatten om een vordering tot schadevergoeding en/of tot beëindiging van de

inbreuk en in voorkomend geval een vordering tot inbeslagneming van het inbreukmakend materiaal in te stellen.”

Richtlijn 2001/29 bepaalt met name:

„Artikel 3

Recht van mededeling van werken aan het publiek en recht van beschikbaarstelling van ander materiaal voor het publiek

1. De lidstaten voorzien ten behoeve van auteurs in het uitsluitende recht, de mededeling van hun werken aan het publiek, per draad of draadloos, met inbegrip van de beschikbaarstelling van hun werken voor het publiek op zodanige wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, toe te staan of te verbieden.

2. De lidstaten voorzien ten behoeve van:

[...]

b) producenten van fonogrammen, met betrekking tot hun fonogrammen,

in het uitsluitende recht, de beschikbaarstelling voor het publiek, per draad of draadloos, op zodanige wijze dat de leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd er toegang toe hebben, toe te staan of te verbieden.

3. De in de leden 1 en 2 bedoelde rechten worden niet uitgeput door enige handeling, bestaande in een mededeling aan het publiek of beschikbaarstelling aan het publiek overeenkomstig dit artikel. **[Or. 5]**

Artikel 8

Sancties en rechtsmiddelen

1. De lidstaten voorzien in passende sancties en rechtsmiddelen met betrekking tot inbreuken op de in deze richtlijn omschreven rechten en verplichtingen en dragen er zorg voor, dat deze sancties en rechtsmiddelen daadwerkelijk worden toegepast. De aldus vastgestelde **sancties moeten doeltreffend en evenredig zijn en bijzonder preventieve werking hebben.**

2. Elke lidstaat draagt er zorg voor, dat rechthebbenden wier belangen worden geschaad door een inbreukmakende handeling die op zijn grondgebied plaatsvindt, een vordering tot schadevergoeding en/of beëindiging van de inbreuk en in voorkomend geval een vordering tot inbeslagneming van het inbreukmakende materiaal en de in artikel 6, lid 2, bedoelde inrichtingen, producten of onderdelen kunnen instellen.”

■■■■■

De in casu relevante overweging van de considerans van richtlijn 2004/48 luidt als volgt:

„(3) Zonder doeltreffende middelen om intellectuele-eigendomsrechten te handhaven, worden innovatie en creativiteit echter ontmoedigd en investeringen verminderd. Er moet dus voor worden gezorgd dat het materiële recht inzake de intellectuele eigendom, dat tegenwoordig grotendeels onder het communautaire acquis valt, in de Gemeenschap doeltreffend wordt toegepast. In dit opzicht zijn de middelen tot handhaving van intellectuele-eigendomsrechten voor het welslagen van de interne markt van wezenlijk belang.”

Richtlijn 2004/48 bepaalt met name:

„Artikel 3

Algemene verplichting

1. De lidstaten **stellen de maatregelen, procedures en rechtsmiddelen vast die nodig zijn om de handhaving van de in deze richtlijn bedoelde intellectuele-eigendomsrechten te waarborgen**. Deze maatregelen, procedures en rechtsmiddelen dienen eerlijk en billijk te zijn, mogen niet onnodig **[Or. 6]** ingewikkeld of duur zijn en mogen geen onredelijke termijnen of nodeloze vertragingen inhouden.
2. De maatregelen, procedures en rechtsmiddelen moeten tevens **doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn; zij worden zodanig toegepast** dat het scheppen van belemmeringen voor legitiem handelsverkeer wordt vermeden en dat wordt voorzien in waarborgen tegen misbruik van deze procedures.

Artikel 13

Schadevergoeding

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat de bevoegde rechterlijke instanties op verzoek van de benadeelde partij de inbreukmaker die wist of redelijkerwijs had moeten weten dat hij inbreuk pleegde, gelasten de rechthebbende een passende vergoeding te betalen tot herstel van de schade die deze wegens de inbreuk heeft geleden.

[...]

2. De lidstaten kunnen bepalen dat de rechterlijke instanties invordering van winsten of betaling van een vooraf vastgestelde schadevergoeding kunnen gelasten, indien de inbreukmaker niet wist of niet redelijkerwijs had moeten weten dat hij inbreuk pleegde.”

b. Nationaal recht

§ 97 van het Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Duitse wet betreffende het auteursrecht en naburige rechten; hierna: „UrhG”) van 9 september 1965 (BGBl. I 1965, blz. 1273), zoals laatstelijk gewijzigd bij het Gesetz van 1 oktober 2013 (BGBl. I 2013, blz 3728), luidt als volgt:

„(1) Wanneer onrechtmatig inbreuk wordt gemaakt op het auteursrecht of een ander door deze wet beschermd recht kan de benadeelde vorderen dat de inbreuk wordt beëindigd; bij herhalingsgevaar [**Or. 7**] kan hij een verbod vorderen. Een verbod kan ook worden gevorderd wanneer voor het eerst een inbreuk dreigt.

(2) Hij die de inbreuk opzettelijk of uit nalatigheid begaat, moet de daaruit voor de benadeelde voortvloeiende schade vergoeden. Bij de berekening van de schadevergoeding kan ook de winst die de inbreukmaker door die inbreuken heeft verkregen, in aanmerking worden genomen. De schadevergoeding kan ook worden berekend op basis van het bedrag dat de inbreukmaker als passende vergoeding had moeten betalen indien hij toestemming voor het gebruik van het geschonden recht had verkregen. Auteurs, uitgevers van wetenschappelijke werken (§ 70), fotografen (§ 72) en uitvoerende kunstenaars (§ 73) kunnen ook voor immateriële schade vergoeding vorderen via de betaling van een geldsom, ingeval en voor zover de billijkheid dat gebiedt.”

2. Feiten in het hoofdgeding

a. Verzoekster is houdster van de rechten die zijn verleend aan de producent van het fonogram (§ 85 UrhG) betreffende de audioversie van het auteursrechtelijk beschermde werk „Het verloren symbool” van de auteur Dan Brown.

Verweerder is de houder van de litigieuze internetaansluiting waarmee dit luisterboek op 8 mei 2010 vanaf 00:10:28 uur en vanaf 01:35:13 uur voor het downloaden is aangeboden aan een onbeperkt aantal gebruikers van internetsites voor file-sharing. Dat het betrokken IP-adres daadwerkelijk aan verweerder toebehoorde, is bevestigd in een deskundigenverslag dat in dit verband is aangevraagd.

Bij schrijven van 28 oktober 2010 heeft verzoekster verweerder tevergeefs gesommeerd de genoemde inbreuk op het auteursrecht te beëindigen. Verzoekster heeft daarop betaling van een passende schadevergoeding gevorderd van verweerder, als houder van het betrokken IP-adres.

Verweerder betwist zelf inbreuk te hebben gemaakt op het [auteurs]recht en betoogt dat zijn internetaansluiting voldoende beveiligd was, maar dat naast hem [**Or. 8**] ook zijn in hetzelfde huis wonende ouders toegang tot de internetaansluiting hadden. Deze laatsten hebben bij zijn weten evenwel noch de

■■■■■

litigieuze data op hun computer gedownload, noch de file-sharing-software gebruikt. Volgens hem waren op het betwiste tijdstip alle computers in huis uitgeschakeld. Zijn ouders hebben hem op geloofwaardige wijze verzekerd dat zij het litigieuze werk niet kennen en dat zij geen file-sharing-software hebben geïnstalleerd of gebruikt.

Verzoeksters schadevordering is door het Amtsgericht München (rechter in eerste aanleg) afgewezen op grond dat niet ervan kon worden uitgegaan dat verweerder de beweerde inbreuk op het auteursrecht had begaan. Volgens deze rechterlijke instantie volstaat het dienaangaande dat verweerder aangeeft dat ook zijn ouders de feiten kunnen hebben gepleegd.

Verzoekster heeft tegen deze beslissing beroep ingesteld, waarover de verwijzende rechter in laatste aanleg uitspraak doet indien geen Revision wordt toegestaan.

b. De verwijzende rechter is geneigd verweerder aansprakelijk te houden voor de gestelde inbreuk op het auteursrecht, aangezien uit het betoog van deze laatste niet blijkt dat op het tijdstip van de inbreuk een derde persoon de internetaansluiting heeft gebruikt en derhalve als geloofwaardige inbreukmaker in aanmerking komt.

Om de hierna uiteengezette juridische redenen ziet de verwijzende rechter zich echter ertoe gedwongen de regeling van artikel 8, leden 1 en 2, juncto artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29, en van artikel 3, lid 2, van richtlijn 2004/48, welke bepalingen met betrekking tot een vordering tot schadevergoeding voor inbreuken op het auteursrecht in het Duitse recht zijn omgezet bij § 97 UrhG, aldus toe te passen dat van een particuliere houder van een internetaansluiting die zijn gezinsleden toegang verleent tot zijn internetaansluiting dan wel zijn WLAN waarmee en auteursrechtelijk beschermd werk onrechtmatig ter beschikking van het publiek is gesteld, geen schadevergoeding voor deze inbreuk kan worden gevorderd wanneer hij minstens één gezinslid aanwijst die naast hem toegang tot deze internetaansluiting kon hebben, zonder dat hij door specifieke opsporingen verkregen bijzonderheden [Or. 9] betreffende het tijdstip of de aard van het internetgebruik door dit familielid hoeft mee te delen.

Volgens de rechtspraak van het Bundesgerichtshof (federaal hooggerechtshof) [OMISSIS] dient verzoekster overeenkomstig de algemene rechtsbeginselen als indienster van de schadevordering het bewijs te leveren dat voldaan is aan de voorwaarden voor de rechten die zij doet gelden. Zij dient aan te voeren – en bij betwisting ook aan te tonen – dat de verwerende partij als dader aansprakelijk is voor de door haar aangevoerde inbreuk op het auteursrecht. Het Bundesgerichtshof [OMISSIS] heeft tevens reeds geoordeeld dat moet worden aangenomen dat de houder van een internetaansluiting daadwerkelijk de dader is wanneer op het tijdstip van de inbreuk geen andere persoon deze aansluiting kon gebruiken. Ingeval de internetaansluiting op het tijdstip van de inbreuk echter

ontoereikend was beveiligd of wetens en willens voor het gebruik ervan aan een andere persoon werd toevertrouwd, geldt die aanname niet. In dat geval rust volgens de rechtspraak op de houder van de internetaansluiting echter een secundaire bewijslast. Aan deze secundaire bewijslast voldoet de houder van de internetaansluiting rechtens genoegzaam indien hij aangeeft dat andere personen, van wie hij eventueel de naam vermeldt, over een zelfstandige toegang tot zijn internetaansluiting beschikten, en dus als daders van de inbreuk kunnen worden aangemerkt. Wanneer een gezinslid – bijvoorbeeld de echtgenote of de ouders van de houder van de internetaansluiting – toegang tot deze internetaansluiting hebben gehad, hoeft de houder van die aansluiting volgens de rechtspraak van het Bundesgerichtshof evenwel geen nadere gegevens over het tijdstip en de aard van het internetgebruik te verstrekken. Evenmin kunnen in dat geval volgens de rechtspraak van het Bundesgerichtshof redelijkerwijs opsporingen worden geëist betreffende het exacte tijdstip of de aard van het betrokken internetgebruik door dat gezinslid, gelet op de bescherming van het huwelijk en het familieleven (artikel 7 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 6, lid 1, GrundGesetz) (Duitse grondwet).

Met de hierna volgende eerste vraag verzoekt de verwijzende rechter het Hof om uitlegging van de bewoordingen houdende oplegging van het vereiste dat de sancties voor inbreuken op het recht van beschikbaarstelling van een werk voor het publiek „doeltreffend en evenredig zijn en bijzonder preventieve werking hebben” [Or. 10] (artikel 8, leden 1 en 2, juncto artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29). Volgens de verwijzende rechter levert de betaling van een schadevergoeding immers geen doeltreffende en preventieve sanctie op indien de houder van de aansluiting zich daaraan kan onttrekken indien hij louter een gezinslid aanwijst die net als hij toegang tot de internetverbinding heeft gehad. Een dergelijke benadering leidt namelijk ertoe dat de houder van een internetaansluiting en zijn gezinsleden hun aansprakelijkheid voor de betrokken inbreuk kunnen ontlopen, aangezien de rechthebbende in de regel dan niet tegen de houder van de internetaansluiting kan opkomen en hij over geen enkel concreet gegeven jegens de andere gezinsleden beschikt (betreffende de vraag of deze op dat tijdstip daadwerkelijk het internet gebruikten, de aard van dat gebruik door die gezinsleden, enzovoort), op basis waarvan hij dienstig een schadevordering kan instellen.

Eerste vraag:

„Moet artikel 8, leden 1 en 2, juncto artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG [van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij] aldus worden uitgelegd dat aan het vereiste dat de sancties voor inbreuken op het recht van beschikbaarstelling van een werk voor het publiek ,doeltreffend [...] zijn en bijzonder preventieve werking hebben’ ook dan is voldaan ingeval de houder van een internetverbinding waarmee inbreuken op het auteursrecht zijn begaan door

■■■■■

***filesharing*, daarvoor niet meer aansprakelijk kan worden gesteld wanneer hij minstens één gezinslid aanwijst die net als hij toegang tot het internet had via deze verbinding, zonder dat hij dienaangaande meer preciseringen hoeft te verstrekken over het juiste tijdstip en de aard van het gebruik van het internet door dat gezinslid?”**

De tweede vraag is in wezen dezelfde, maar heeft betrekking op een andere richtlijn. Met deze vraag verzoekt de verwijzende rechter het Hof om uitlegging van de bewoordingen houdende oplegging van het vereiste dat de **maatregelen die nodig zijn om de handhaving van de intellectuele-eigendomsrechten te waarborgen**, „doeltreffend, evenredig en afschrikkend” zijn (artikel 8, lid 2, van richtlijn 2004/48). Ook dienaangaande meent de verwijzende rechter dat de betaling van een schadevergoeding geen doeltreffende en afschrikkende sanctie vormt indien de houder van de aansluiting zich daaraan kan onttrekken **[Or. 11]** als hij simpelweg een gezinslid aanwijst die net als hij toegang tot de internetverbinding heeft gehad. Een dergelijke benadering leidt namelijk ertoe dat de houder van een internetaansluiting en zijn gezinsleden hun aansprakelijkheid voor de betrokken inbreuk kunnen ontlopen, aangezien de rechthebbende in dat geval normalerwijs niet tegen de houder van de internetaansluiting kan opkomen en hij over geen enkel concreet gegeven jegens de andere gezinsleden beschikt (betreffende de vraag of zij op dat tijdstip daadwerkelijk het internet gebruikten, de aard van dat gebruik door die gezinsleden, enzovoort), op basis waarvan hij dienstig een schadevordering kan instellen.

Tweede vraag:

„Moet artikel 3, lid 2, van richtlijn 2004/48/EG [van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten] aldus worden uitgelegd dat aan het vereiste dat de ‚maatregelen [...] die nodig zijn om de handhaving van de [...] intellectuele-eigendomsrechten te waarborgen’ ‚doeltreffend [...] zijn’, ook dan is voldaan ingeval de houder van een internetverbinding waarmee inbreuken op het auteursrecht zijn begaan door *filesharing*, daarvoor niet meer aansprakelijk kan worden gesteld wanneer hij minstens één gezinslid aanwijst die net als hij toegang tot het internet had via deze verbinding, zonder dat hij dienaangaande meer preciseringen hoeft te verstrekken over het juiste tijdstip en de aard van het gebruik van het internet door dat gezinslid?”

[ondertekeningen]

[OMISSIS]